

KIRKLARELİ İLİNE İLİŞKİN COĞRAFİ İŞARET BAŞVURULARI VE TESCİL SÜREÇLERİ ÇALIŞMASI

TRAKYA KALKINMA AJANSI
KIRKLARELİ YATIRIM DESTEK OFİSİ

“Sınai Mülkiyet Hakları, sanayideki yeniliklerin, buluşların, yeni tasarımların ve özgün çalışmaların ilk uygulayıcıları adına; veya ticaret alanında üretilen ve satılan malların üzerindeki üreticisinin veya satıcısının ayırt edilmesini sağlayacak işaretlerin sahipleri adına kayıt edilmesini ve böylece ilk uygulayıcılarının ürünü üretme ve satma hakkına belirli bir süre sahip olmalarını sağlayan gayri maddi haklardır.”

• GİRİŞ

Bu rapor, Kırklareli Yatırım Destek Ofisi uzmanlarından Mustafa Melih Emre Beji tarafından coğrafi işaret ve coğrafi işaret tescili konusunda giriş düzeyinde bilgi vermek ve bu alanda Kırklareli’de yapılmış, yapılan ve yapılabilecek çalışmalar ile ilgili görüş ve öneri sunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Coğrafi İşaret Nedir ?

En basit tanımı ile coğrafi işaretler, belirli bir bölgeden kaynaklanan ya da belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibariyle bu **bölge ile özdeşleşmiş bir ürünü** gösteren işaretlerdir.

Bir yörenin herhangi bir ürünü (meyvesi, taşı, madeni, peyniri, dondurması vb) diğer yörelerde üretilenlerden farklı ve daha kaliteli olabilir. Bir yörede üretilen halı, kilim, kumaş, çini gibi bir ürün herhangi bir nedenle ün kazanmış ve tüketicilerin kalitesine inandığı bir ürün haline gelmiş olabilir. Bu ürünlerin üzerinde o yörenin adının kullanılması, genellikle tüketiciler tarafından o ürünün benzerlerinden farklı özelliklere sahip olduğu ve yöreye özgü olduğu şeklinde algılanmaktadır. Bu doğrultuda, tüketiciler söz konusu yöre adıyla satılan ürünleri o yörenin adına duydukları güvenle, aynı türdeki diğer ürünlere tercih edebilirler.

Bu algı göz önüne alındığı zaman, coğrafi işarete konu olan ürünün standardının ve geleneksel özellikteki üretim metodunun güvence altına alınması öncelikle tüketici haklarını korumak açısından bir sorumluluktur. Çünkü coğrafi işaret ibarelerinin, gerekli özelliklere haiz olmayan sahte ürünler üzerinde kullanılmasının önüne geçilerek, tüketicinin yanıltılmasına engel olunması, dolayısıyla tüketicinin de korunması amaçlanmaktadır. Coğrafi işaretler **menşe adı** ve **mahreç işareti** olarak iki ayrı şekilde değerlendirilmektedir.

Menşe Adı ve Mahreç İşareti Nedir ?

menşe : köken, kaynak, birşeyin çıkış noktası, bir eşyanın ekonomik milliyeti

Menşe Adı : Coğrafi sınırları belirlenmiş yer ile söz konusu coğrafi yerin insan faktöründen ya da doğasından kaynaklanan bir özelliğe sahip olan ve bu özellikleri itibariyle bölgeyle özdeşleşmiş ürünlerin üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinin tümüyle bu yöre, alan veya bölge sınırları içinde yapılması ürünün “menşe adını” belirtir. Menşe adı, menşe adına konu ürünün üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinin tümüyle coğrafi sınırları belirlenmiş yöre, alan veya bölge sınırları içinde yapılmasını gerektirir. Bu başlık altında Ayvalık Zeytinyağı, Çelikhan Tütünü, Finike Portakalı, Eskişehir Lületaşı gibi örnekler verebiliriz. Çünkü, bu ürünler, niteliklerini ancak ait olduğu yöre içinde üretildiği takdirde kazanabilir.

mahreç : çıkış yeri, azami müşterek, ortak payda

Mahreç İşareti : Üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden en az biri sınırları belirlenmiş bir coğrafi alanda gerçekleşen ürüne mahreç işareti denir. Mahreç işaretine konu olan ürünün özelliklerinden en az birinin, o yöreden kaynaklanması şartıyla yöre dışında da üretilebilmesi söz konusudur. Bu tür ürünlere örnek olarak Isparta Halısı, Siirt Battaniyesi, Edirne Tava Ciğeri verilebilir. Bu ürünlerin nitelikleri, kalitesi, ünü ve diğer özellikleri belirli bir coğrafi yere ait doğal hammadde ya da beşeri unsurlara dayalı işlemlerden kaynaklanan özellikler taşır. Bu üretimde, buldukları coğrafi bölgeye ait üretim yöntemlerinin aynen kullanılması ve ürünün kalitesinin aynı olması şarttır.

Coğrafi İşaret Olarak Tescil Edilemeyecek İşaretler Nelerdir ?

- Coğrafi işaret tanımına uymayan adlar ve işaretler,
- Ürünün öz adı olmuş adlar ve işaretler,
- Ürünün gerçek kaynağı konusunda halkı yanıltabilecek olan bitki türleri, hayvan soyları veya benzer adlar,
- Kamu düzeni ve genel ahlaka aykırı işaretler,
- Paris Sözleşmesi ve Dünya Ticaret Örgütü'nü kuran anlaşmaya üye ülkelerde korunmayan veya koruması sona ermiş veya kullanılmayan adlar ve işaretler.

Coğrafi İşaret Tesciline Neden İhtiyaç Duyulmaktadır ?

- ✓ Coğrafi işaretler, coğrafi işarete konu olan ürünün **standardının ve geleneksel özellikteki üretim metodunun korunmasına** yardım eder.
- ✓ Coğrafi işaretler, ürüne **pazarlama gücü katar** ve ürünün gerçek üreticilerini korur.
- ✓ Kolektif bir haktır. **Tekel yaratmaz.**
- ✓ **Kırsal kalkınmaya aracılık eder ve ülke ekonomisine katkı sağlar.**

Tüketiciler, söz konusu yöre adıyla satılan ürünleri o yöre adına duydukları güven nedeniyle, diğer yerlerde üretilen ürünlere tercih edebilirler. Bu nedenle, bir ürün için belirli bir kalite sembolü haline gelmiş yer adlarının coğrafi işaret olarak koruma altına alınmasında, o yöre halkının menfaatlerinin korunması açısından büyük fayda vardır.

Kimler Coğrafi İşaret Başvurusu Yapabilir ?

Coğrafi işaret tescil başvurusu, coğrafi işarete konu olan ürünün üreticisi olan **gerçek veya tüzel kişiler**, tüketici dernekleri, konu ve coğrafi yöre ile ilgili kamu kuruluşları tarafından yapılabilmektedir.

Kimler Ürünlerinde Coğrafi İşaret Kullanabilir ?

Coğrafi işareti, tescilde düzenlenen **şartlara uygun üretim yapan herkes** kullanabilir.

Coğrafi İşaret Başvurusu İçin Nereye Müracaat Edilmelidir ?

Ülkemizde Coğrafi işaret başvuruları **Türk Patent Enstitüsü** tarafından değerlendirilmektedir. Coğrafi işaret başvurusunda bulunmak isteyenler, "Türk Patent Enstitüsü Hipodrom Caddesi, No:115 06330 Yenimahalle Ankara" adresine başvurmalıdır.

Coğrafi İşaret Tescili İçin Başvuru Evrakları ve Şartları Nelerdir ?

- Başvuru formu, (<http://www.tpe.gov.tr/portal/default2.jsp?sayfa=410> adresinden temin edilebilir)
- Tescili istenilen menşe adı veya mahreç işaretine ait örnek (isteğe bağlı),
- Başvuru ücretinin ödendiğini gösterir bilgi/belge,
- Ürünün tanımı ve gerekiyorsa hammaddenin fiziksel, kimyasal, mikrobiyolojik ve benzeri özelliklerini açıklayıcı teknik bilgiler ve belgeler,
- Ürünün benzer ürünlerden farkını kanıtlayan bilimsel rapor,
- Ürünün üretim tekniğine ve varsa yerel özel üretim teknik ve şartlara ilişkin bilgiler,
- Yöre, alan veya bölgenin coğrafi sınırlarını açıkça tanımlayan ve belirleyen bilgiler/ belgeler,
- Ürünün tescili ile ilgili talep edilen işaretle menşe adı ya da mahreç işareti olma özelliklerini taşıdığına ilişkin bilgiler, coğrafi işaret tanımına uygunluğunu özellikle coğrafi ismiyle bilindiğini kanıtlayan belge, gazete, makale, bilimsel yayın vb. ,
- Ürün standardı ve üretim metoduna uygunluğunu sağlayacak denetim usulünü açıklayan bilgiler,
- Tescilli menşe adı ve mahreç işaretinin kullanım biçimi, markalama, işaretleme veya etiketleme şekillerini ayrıntılarıyla açıklayan bilgiler.

BAŞVURU ÜCRETLERİ

- Coğrafi İşaret Başvuru Ücreti : 110 TL
- Başvuruların İnceleme İçin İlgili Kuruluşa Gönderilmesi Ücreti : 50 TL
- İtiraz İnceleme Ücreti : 50 TL
- İtirazın İnceleme için İlgili Kuruluşa Gönderilmesi Ücreti : 50 TL
- Coğrafi İşaret Tescil Belgesi Düzenleme ve Sicil Kayıt Ücreti : 160 TL
- Coğrafi İşaret Tescil Belgesi Sureti Düzenleme Ücreti : 120 TL
- Coğrafi İşaretin Türkiye’de Tescilli Olduğuna Dair Avrupa Birliğine veya Diğer Ülkelere Verilmek İçin Belge Düzenleme Ücreti : 150 TL
- Coğrafi İşaret Sicil Sureti Düzenleme Ücreti : 120 TL

Coğrafi İşaret Tescil Süreci Nasıldır ?

- Tescil başvurusu yapılan coğrafi işarete ait bilgiler değerlendirilir.
- İhtiyaç duyulduğu takdirde, ürünle ilgili konusunda uzman bir veya birkaç kurum-kuruluşlardan görüş alınır.
- 555 sayılı KHK koşullarını taşıyan coğrafi işaret başvurularından menşe adları Resmi Gazete ve yerel gazetede, mahreç işaretleri ise Resmi Gazete ve yerel gazetenin yanı sıra, yurt çapında dağıtımı olan yüksek tirajlı gazetelerin birinde yayınlanır.
- İtiraz süresi Resmi Gazete’de yayınlandığı tarihten itibaren 6 aydır. Bu sürede yapılacak itirazlar, gerekçeleriyle birlikte, bu konuda uzman bir ya da birkaç kurum-kuruluşa gönderilir.
- Gelen görüşler doğrultusunda, başvurunun tesciline karar verilebilir, başvuru değişikliğe uğrayabilir ya da reddedilebilir.
- Başvurunun reddedilmesi durumunda, bu durum Resmi Gazete’de ilan edilir.

Tescille Sağlanan Koruma Neden Önemlidir ?

Tescille sağlanan koruma, ürünün doğallık, geleneksellik ve sürdürülebilir kalite teminatıdır. **Ürünün korunmasına, üreticinin korunmasına, tüketicinin korunmasına ve ülkenin milli ve kültürel değerlerinin korunmasına** hizmet eder.

Coğrafi İşaret Korumasının Sağladığı Haklar Nelerdir ?

- ✓ Tescilli adın ününden herhangi bir biçimde yarar sağlayacak kullanımlar veya tescil kapsamındaki ürünleri andıran ya da çağrıştırabilen ürünlerle ilgili olarak tescilli adın **dolaylı veya dolaysız olarak ticari kullanımı önlenir.**
- ✓ **Haksız biçimde** ürünün başka yer kaynaklı olduğu izlenimini bırakan kullanımı veya korunan adın tercümesinin kullanımı veya “stilinde”, “tarzında”, “tipinde”, “türünde” “yöntemiyle”, “orada üretildiği biçimde” veya benzeri diğer açıklama veya terimlerle birlikte **kullanımı önlenir.**
- ✓ Ürünün iç-dış ambalajında, tanıtım-reklamında veya ürünle ilgili herhangi bir yazılı belgede doğal, esas nitelik ve **özellikleri ile menşei konusunda yanlış veya yanıltıcı** herhangi bir açıklama veya **belirtiye yer verilmesi önlenir.**
- ✓ Ürünün menşei konusunda **halkı yanıltabilecek biçimde ambalajlanması** veya yanılgı yaratabilecek herhangi bir şekilde sunulması **önlenir.**

İlgili coğrafi işaretin kullanım hakkına sahip olanlar, coğrafi işaret kullanım hakkı çerçevesinde, ilgili ürüne ilişkin yapılabilecek hak ihlallerine ve tecavüzlere karşı dava açmaya yetkilidir.

Coğrafi İşaretlerin Denetimi Kimler Tarafından ve Nasıl Yapılmaktadır ?

Denetimi yapacak **komisyon**, tescil ettirilen **coğrafi işaretin kendi sicil kayıtlarında belirtilmelidir.** Başvuruyu yapan kurum, başvuru aşamasında, söz konusu coğrafi işaretin nasıl denetleneceğini açık bir şekilde ortaya koymalıdır. Denetime yetkili organ, söz konusu ürünün üretimi, işlenmesi veya diğer işlemleriyle uğraşan kişilerden oluşan ve yasal kuruluş biçimine bakılmaksızın herhangi bir **dernek, birlik veya benzeri bir örgüt** olabilir. Denetime yetkili organ, coğrafi işarete sahip ürünü denetlemek üzere **yeterli personel, ekipman ve diğer imkanlara sahip olmalı** ve söz konusu ürünün üretim durumlarını düzenli aralıklarla kontrol etmelidir. Denetim işlemi için konu ile ilgili uzman ve tarafsız kurum/kuruluşlarla işbirliği yapılabilir.

• KIRKLARELİ İLİNDEN YAPILAN COĞRAFI İŞARET TESCİL BAŞVURULARI

Yapılan görüşmeler ve araştırmalar sonucunda, Kırklareli ilinden yapılan ilk coğrafi işaret tescil başvurusunun, 2007 yılında Kırklareli Lokantacılar Esnaf Odası tarafından **“Kırklareli Köftesi”** için yapıldığı anlaşılmıştır. Edinilen bilgilere göre, tescil işlemleri için tayin edilen marka vekilinin süreci etkin bir şekilde takip etmemesinden dolayı, maalesef başvuru başarı ile sonuçlandırılmamıştır. Aynı durum 2010 yılında **“Kırklareli Peyniri”** için başvuru yapmış olan Kırklareli Ticaret Borsası'nın ve yine 2010 yılında **“Kırklareli Üzüm Hardalisesi”** için başvuru yapmış olan Kırklareli Ticaret ve Sanayi

Odası'nın başına gelmiştir. 2010 yılında yapılan bu başvurular da, marka vekilinin süreçleri etkin bir şekilde takip etmemesi nedeniyle henüz tescil almaya hak kazanamamıştır. **Ancak, 2013 yılında** Kırklareli Ticaret ve Sanayi Odası, **Kırklareli Üzüm Hardaliesi** için farklı bir marka vekili vasıtasıyla başvurusunu yenilemiş ve tescil süreçlerinde ilerleme kaydetmiştir. Edinilen son bilgilere göre, Kırklareli Ticaret ve Sanayi Odası'nın başvurusu, ön inceleme süreçlerini geçmiş ve **tescil alma noktasına yaklaşmıştır**. Ayrıca, bu başvurunun tescil edilmesi için Türk Patent Enstitüsü'ne gönderilen bilimsel rapor da, Kırklareli Ticaret ve Sanayi Odası'nın 2012 Yılı Sosyo Ekonomik Mali Kalkınma Programı kapsamında gerçekleştirdiği TR21-11-SOS-1-83 referans numaralı Hardaliye Ticarileşiyor isimli projeden elde edilen çıktı olmuştur. **Ayrıca, Kırklareli Ticaret Borsası tarafından da "Kırklareli Peyniri" için yapılan başvuru yeniden ele alınmış ve tescil işlemleri ile ilgili istenen evraklar Türk Patent Enstitüsü'ne gönderilmiştir.** Yukarıdaki bilgilerden de görüldüğü gibi, Kırklareli ilinden yapılmış başvurular arasında tescil süreci devam eden iki başvuru bulunmaktadır. Bunlar, Kırklareli Ticaret ve Sanayi Odası'nın **Kırklareli Üzüm Hardaliesi** için yaptığı başvuru ve Kırklareli Ticaret Borsası'nın **Kırklareli Peyniri** için yaptığı başvuru.

• TÜRKİYE'DEN İYİ ÖRNEKLER

Coğrafi işaret tescili ve marka tescili konusunda, son yıllarda, Türkiye genelinde özellikle ticaret odaları tarafından yapılan örnek uygulamalar artış göstermektedir. **Ayvalık Zeytinyağı'nın** coğrafi işaret tescil işlemini gerçekleştirmiş olan **Ayvalık Ticaret Odası, "hologramlı etiket"** yöntemi ile gerçek Ayvalık Zeytinyağı'nı sertifikalandırmaktadır. Böylece, hologramsız etiketle satışı yapılan yağlarda, "Ayvalık Zeytinyağı" ibaresinin kullanılması hukuken mümkün olmamaktadır. Bu uygulama, Ayvalık Zeytinyağı'nın marka değerini arttırmakta, gerçek üreticiyi korumakta ve Ayvalık Ticaret Odası'na da gelir getirmektedir. Hologramlı etiket uygulaması ile ilgili detaylı bilgilere http://www.ayvalikto.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=73&lang=tr adresinden ulaşılabilir.

Adana Ticaret Odası'nın da, **Adana Kebabı** ile ilgili örnek bir uygulama yaptığı görülmektedir. Bu uygulama kapsamında, Adana Ticaret Odası tarafından Adana Kebabı'na ait coğrafi işaret tescil işlemi yapılmış ve "**Tescilli Adana Kebabı Uygulama Yönergesi**" hazırlanmıştır. Bu doğrultuda, menülerinde ya da işletme isimlerinde "Adana Kebabı" ya da "Adana Kebapçısı" gibi ibareler kullanmak isteyen işletmeler, bu yönergeye uygun olarak hareket etmek zorunda bırakılmıştır. Bu şekilde **tescilli kebabçılar** ortaya çıkmış ve sertifikalandırılmıştır. <http://www.adana-to.org.tr/ato/TR/tescillikebacilar/Default.aspx> adresinden "Tescilli Adana Kebabı Uygulama Yönergesi"ne ulaşılabilir. Ayrıca, Adana Ticaret Odası'nın, Türkiye genelinde bu alandaki denetimlerini sıklaştırdığı ve Adana Kebabı'nın markalaşması ve korunması anlamında önemli bir mesafe kaydettiği bilgisi edinilmiştir.

Bu kapsamda yapılan örnek çalışmalardan birisine de, **Gaziantep Sanayi Odası ve Gaziantep Ticaret Odası** birlikte imza atmıştır. Gaziantep Sanayi Odası'nın 2007 yılında Antep Baklavası'na ait coğrafi işaret tescilini gerçekleştirmesinin ardından yapılan çalışmalar devam etmiş ve daha sonra Gaziantep Ticaret Odası'nın çalışmalarıyla, **Antep Baklavası, Türk Mutfağı'nın Avrupa Birliği'nde tescillenen ilk ürünü olmuştur.** Böylece, Avrupa Komisyonu, Antep Baklavası'nın korunmuş menşee adı (PDO) ve korunmuş coğrafi işaret (PGI) listelerine eklenmesine onay vermiştir.

• SONUÇ

Bu çalışmanın hazırlanması esnasında edinilen bilgilere dayanarak, Kırklareli ilinden yapılan coğrafi işaret tescil başvurularının etkin bir şekilde takip edilmediği ve başarıyla sonuçlandırılmadığı kanısına varılmıştır. Bu durumun nedeni, 2007 ve 2009 yıllarında bu işlemleri takip etmesi için anlaşma sağlanan marka vekillerinin görev ve sorumluluklarını tam olarak yerine getirmemesi olmuştur. 2013 yılında farklı bir marka vekili ile Kırklareli Ticaret ve Sanayi Odası'nın Kırklareli Üzüm Hardaliesi için yaptığı başvuru (C2013/033), şu an için olumlu bir seyir izlemektedir. **Kırklareli Üzüm Hardaliesi, büyük bir ihtimalle Kırklareli ilinden tescil edilmiş ilk coğrafi işaret olacaktır.** Ayrıca, **Kırklareli Peyniri** olarak **Kırklareli Ticaret Borsası'nın** yaptığı (C2010/033) başvuru için de, Kırklareli

Ticaret Borsası'na Türk Patent Enstitüsü tarafından eksik evrak bildirim yapılmış ve Kırklareli Ticaret Borsası eksik evrakları Türk Patent Enstitüsü'ne göndermiştir. Bu başvuru şu anda eksik evrakların incelenmesi aşamasında beklemektedir.

Kırklareli Lokantacılar Esnaf Odası ile yapılan görüşmeler sonucunda da edinilen izlenim, **“Kırklareli Köftesi”** için coğrafi işaret tescil **başvurusunun yenilenmesi gerektiği** yönünde olmuştur. Bu alanda Kırklareli ilinde yapılacak koordineli bir çalışma ile, 2007 yılından bu yana yapılması gündemde olan bu tescil ve markalaşma çabalarına hız kazandırılması ve sonuçlandırılması mümkün olacaktır.

Türk Patent Enstitüsü'nün başvuru kılavuzunda da belirttiği gibi, başvuru işlemleri için vekil tutma zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak, başvuru hazırlamak ve takip etmek için enstitü siciline kayıtlı marka vekillerinden de yardım alınabilir. Ancak, bu raporun hazırlanması esnasında görüşülen bir marka vekilinden alınan hizmet bedeli fiyat bilgileri, başvuru ücretlerinin cüzziliği de göz önüne alınırsa, pahalı bulunmuştur. Bu çerçevede, **herhangi bir marka vekili ile başvuru yapmayı düşünen kurumlarımızın ortak hareket etmeleri ve hizmet bedeli için indirim talep etmeleri yerinde olacaktır.** Ayrıca, başvuru sürecinin kesintiye uğramaması için, coğrafi işaret tescili başvuru yapılacak ürüne ait ürünün benzerlerinden farkını gösteren bilimsel raporun ve ürünün üretim tekniğine ilişkin bilgilerin önceden hazırlanması çok faydalı ve yerinde olacaktır.

Son olarak, yapılan görüşmeler ve araştırmalar kapsamında, Kırklareli Üzüm Hardaliyesi, Kırklareli Peyniri ve Kırklareli Köftesi'nin yanı sıra, **“Kırklareli Sucuğu”, “Kırklareli Koyun Yoğurdu”, “Kırklareli Eski Kaşarı”, “Kırklareli Ekşimiği”, “Kırklareli Bozası”, “Poyralı Pancar Pekmezi”, “Vize İhlamur Balı”** ve **“Istranca Orman Balı”** gibi coğrafi işaret tescilleri de gündeme alınabilir. Ayrıca, Türkiye çapında bir üne sahip olan **“Kırklareli Karagöz Kültür Sanat ve Kakava Festivali”nin de, festivalin organizatörü Kırklareli Belediyesi adına marka tescilinin yapılması, Kırklareli ilinin markalaşması adına yerinde bir çalışma olacaktır.**

GÖRÜŞMELER

Ali ÇAKIR, Kırklareli Üniversitesi Pınarhisar MYO

Davut HARİ, Techmark Patent Vekili

Derya URASLI, Kırklareli Ticaret Borsası

Ertuğrul Ziya ÇETİNTAŐ, Kırklareli Ticaret ve Sanayi Odası